

ROKODELSKA AKADEMIJA KÉZMŰVES AKADÉMIA

Glasilo projekta Projekthíradó

Letnik I, št. 1, december 2009 I. évfolyam, 1. szám, 2009 december

ROKODELSKA AKADEMIJA
KÉZMŰVES AKADÉMIA

Saša Žuman, Ljutomer
Slovenija / Szlovénia

Glasilo projekta ➤ Projekthíradó

Letnik I, št. 1, december 2009 ➤ I. évfolyam, 1. szám, 2009 december

IZDAJATELJ ➤ KIADÓ

Zavod Marianum Veržej – Center DUO

NASLOV UREDNIŠTVA ➤ A SZERKESZTŐSÉG CÍME

Zavod Marianum Veržej

Puščenjakova ulica 1

SI – 9241 Veržej

T +386 2 588 90 60

M +386 51 654 778

E rokodelska.akademija@siol.net

W www.rokodelska-akademija.si

www.rokodelska-akademija.si/hu

www.rokodelska-akademija.si/en

UREDNIŠKI ODBOR ➤ A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

GLAVNA IN ODGOVORNA UREDNICA ➤ FŐ- ÉS FELELŐS SZERKESZTŐ

Tatjana Vokić

TEHNIČNI UREDNIK ➤ MŰSZAKI SZERKESZTŐ

Ivan Kuhar

ČLANI ➤ TAGOK

Janez Krnc, Jelka Pšajd, Edit Kecskeméti

FOTO Arhiv Rokodelske akademije ➤

FOTÓ A Kézműves Akadémia fotóarchívuma

LEKTOR ➤ LEKTOR

Ivan Kuhar

PREVODI ➤ FORDÍTÁS

Jolanda Novak Császár

OBLIKOVANJE IN PRELOM ➤ GRAFIKAI SZERKESZTÉS ÉS TÖRDELÉS

Marko Suhoveršnik

TISK ➤ NYOMDA

Itagraf d. o. o. Ljubljana

NAKLADA 500 izvodov ➤ PÉLDÁNYSZÁM 500 példány

PROJEKT ➤ PROJEKT

Rokodelska akademija ➤ Kézműves Akadémia (2009 – 2012)

Operatív program Slovenija – Madžarska 2007 – 2013 ➤

Operatív program Szlovénia – Magyarország 2007 – 2013

Operacija delno financira Evropska unija, Evropski sklad za regionalni razvoj ➤

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg

Náttáza a vizsgálatokhoz
Operációk delno finanszírozásuk Európai unió
Együttműködés a regionális fejlődés

Előfinanszírozás a projektben
A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai
Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Projekt Rokodelska akademija – ko si preteklost in prihodnost podata roke

Uvodnik

Projekt Rokodelska akademija, katerega vodilni partner je Občina Veržej, poteka že dobrih pet mesecev in v tem kratkem času v celoti izpolnjuje pričakovanja glede ohranjanja rokodelske tradicije in oblikovanja izobraževalnih programov.

Prav ta dva segmenta sta ključno sporočilo in poudarek našega projekta. Analiza sedanjega stanja na področju rokodelstva kaže, da smo pri nekaterih poklicih ostali zgolj pri enem ali dveh mojstrih, ki bi še lahko svoja znanja in spretnosti prenesla na naslednjo generacijo. Vprašanje »komu?« ne bi smelo biti tisto, ki bi si ga najprej zastavili. Še prej je potrebno na različne načine motivirati širše ciljne skupine k temu, da strmino k različnim oblikam prevzemanja znanj in s tem ohranjanja kulturne tradicije. Najpomembnejša skupina med temi so zagotovo mladi, ki pa jim moramo ob tem ponuditi nekaj več; priložnost, da s pomočjo rokodelstva pridobijo dodatne zaposlitvene kompetence.

In prav projekt Rokodelska akademija združuje vse to. Identifikacijo rokodelcev po različnih dejavnostih, raziskovanje rokodelskih dejavnosti kot primerov živega ohranjanja kulturne dediščine, prenos rokodelskega znanja preko izobraževalnih programov in praktičnih prikazov ter seznanjanje rokodelcev s podjetniškimi in marketinškimi vsebinami.

V treh letih izvajanja projekta želimo s tako širokim načinom mreženja vzpostaviti vertikalno in horizontalno komunikacijo s prenosom različnih znanj in izkušenj.

In želimo si, da bi po koncu projekta roki preteklosti in prihodnosti ostali trajno in trdno skupaj. To bo najpomembnejši trajnostni rezultat projekta.

K seznanjanju z aktivnostmi in rezultati projekta bo zagotovo veliko pripomoglo glasilo projekta, ki bo v času projekta izhajalo dvakrat letno. Želim Vam prijetno branje in Vas vabim, da se čim bolj aktivno vključite v izvajanje projekta.

*Župan Občine Veržej
Slavko Petovar*

Kézműves Akadémia projekt – a múlt és a jelen találkozása

Vezércikk

A Kézműves Akadémia projekt – ennek vezető partnere Veržej Önkormányzata – már ötödik hónapja van folyamatban, és ebben a rövid időben teljes egészében megfelelt a kézműves hagyományok ápolásával, illetve a képzési programok kialakításával kapcsolatos elvárásoknak.

Projektünk központi üzenetét és súlypontját éppen ez a két elem képezi. A kézművesség területén folyó helyzetfelmérés azt mutatja, hogy egyes hivatások esetében mindössze egy-két olyan mesterünk maradt, aki átadhatja tudását és képességeit az új nemzedékeknek. Éppen ezért nem engedhetjük meg magunknak a „kinek?” kérdés válasz nélkül hagyását. Nagyon fontos, hogy a szélesebb célcsoportokat motiválni tudjuk a tudás különböző formákban történő átvételére, ezzel pedig kulturális hagyományaink megőrzésére. A legfontosabb célcsoportot kétségkívül a fiatalok képezik, akiknek viszont valamilyen többletet kell felkínálnunk; esélyt kell biztosítanunk arra, hogy a kézművesség segítségével további foglalkoztatási kompetenciákhoz jussanak.

A Kézműves Akadémia projekt mindezt ötvözi. A kézműveseknek a különböző tevékenységek szerinti azonosítása, a kézműves tevékenységnek mint a kulturális örökség élő ápolásának kutatása, a kézműves tudás különböző oktatási programok és gyakorlati bemutatók általi átadása, a kézműveseknek a vállalkozási és marketing tartalmakkal való megismertetése.

A projekt megvalósításának három éves időszakában ezzel a hálózatba foglalmi módszerrel kívánjuk létrehozni a különböző tudások és tapasztalatok átadásához szükséges, vertikális és horizontális kommunikációt.

Célunk, hogy a projekt befejeztével, a múlt és a jelen tartós és szilárd kapcsolatban maradjon egymással. Ez lesz a projekt legfontosabb fenntartható eredménye.

Reményeink szerint, a projekttevékenységek és eredmények bemutatását segíti a projekt futamideje alatt, évente két alkalommal megjelenő Projekthíradó is. Kellemes olvasgatást kívánok, és kérem Önöket, segítsenek a projekt hatékony megvalósításában.

*Slavko Petovar
polgármester, Veržej Önkormányzata*

Na kratko o projektu

ROKODELSKA AKADEMIJA

OPERATIVNI PROGRAM

Čezmejno sodelovanje Slovenija – Madžarska 2007 – 2013

PREDNOSTNA NALOGA

Povečanje privlačnosti območja sodelovanja / Ohranjanje in razvoj kulture

VODILNI PARTNER

Občina Veržej

SLOVENSKI PARTNERJI

Center RS za poklicno izobraževanje

Javni zavod Krajinski park Goričko

Pokrajinski muzej Murska Sobota

Pomelaj, zadruga za razvoj podeželja, z.o.o.

Prleška razvojna agencija, giz

Zavod Marianum Veržej – Center DUO

MADŽARSKI PARTNERJI

Hegypásztor Kör

Rimokatoliška fundacija Martineum

Direkcija muzejev Železne županije - Savaria Múzeum

Društvo za ljudsko umetnost v Županiji Zala

TRAJANJE PROJEKTA 15. 07. 2009 – 14. 07. 2012

SKUPNI PRORAČUN PROJEKTA 925.431,22 EUR

ODOBRENI ZNESEK ESRR (85%) 758.362,56 EUR

SPECIFIČNI ČEZMEJNI CILJI PROJEKTA

Izdelava mednarodnih aplikativnih študij o potrebah po ohranjanju, implementacijah in nadaljnjem razvoju rokodelstva v čezmejnem območju, digitalizacija slovenske in madžarske rokodelske dediščine, prenos ogroženih rokodelskih eksponatov v nove delavnice ter restavriranje rokodelskih delavnic »in situ«, vzpostavitev osnovne infrastrukture mednarodne Rokodelske akademije, vzpostavitev mednarodne mreže rokodelcev, preoblikovanje že obstoječih programov usposabljanj s področja rokodelstva za današnje potrebe, skupno razvijanje in izvajanje novih izobraževalnih vsebin za različne rokodelske poklice za različne ciljne skupine, razvoj novih uporabnih rokodelskih izdelkov in embalaže.

Rokodelska akademija bo delovala po načelu »od spodaj navzgor«, preko mreženja z rokodelci, lokalnim okoljem, ranljivimi skupinami ter izobraževalnimi in kulturnimi institucijami in bo z neovirano uporabo skupne infrastrukture omogočila pretok mednarodnih izkušenj in znanja s področja rokodelstva. Interdisciplinarna ozadja projektnih partnerjev in podpornih akterjev zagotavljajo kakovost pri ohranjanju, revitalizaciji in razvoju kulturnih vsebin.

Röviden KÉZMŰVES AKADÉMIA projektről

OPERATÍV PROGRAM

Szlovénia – Magyarország 2007 – 2013

PRIORITÁS

Az együttműködési terület vonzerejének növelése / Kultúra megőrzése és fejlesztése

VEZETŐ PARTNER

Veržej Önkormányzata

SZLOVÉN PARTNEREK

Nemzeti Szakképzési és Oktatási Intézet

Goricko Natúrpark Közintézet

Muraszombati Tartományi Múzeum

Pomelaj, vidékfejlesztési szövetkezet

PRA - Fejlesztési Ügynökség

Marianum Intézet Veržej – Center DUO

MAGYAR PARTNEREK

Hegypásztor Kör

Martineum Felnőttképző Akadémia

Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága

- Savaria Múzeum

Zala Megyei Népművészeti Egyesület

A PROJEKT IDŐTARTAMA 15. 07. 2009 – 14. 07. 2012

A PROJEKT KÖZÖS KÖLTSÉGVETÉSE 925.431,22 EUR

A JÓVÁHAGYOTT ERFA TÁMOGATÁS (85%) 758.362,56 EUR

A PROJEKT SPECIÁLIS HATÁRON ÁTNYÚLÓ CÉLKITŰZÉSEI

Nemzetközileg alkalmazható tanulmányok készítése a kézművesség megőrzéséről, implementálásáról és fejlesztéséről a határon átnyúló térségben, a szlovén és a magyar kulturális örökség digitalizálása, a veszélyeztetett kézműves műhelyek és műtárgyak új helyiségekben történő elhelyezése, valamint kézműves műhelyek helyszíni restaurálása, a nemzetközi Kézműves Akadémia alapvető infrastruktúrájának kialakítása, kézművesek nemzetközi hálózatának létrehozása, a kézművességgel kapcsolatos meglévő képzési programoknak aktualizálása, a különböző kézműves mesterségeknek szóló oktatási tartalmak közös fejlesztése és alkalmazása a különböző célcsoportok számára, új kézműves termékek és csomagolóanyagok fejlesztése.

A Kézműves Akadémia a „lentől felfele” elv alapján működve, a kézművesek, helyi közösségek, sebezhető csoportok, valamint az oktatási és kulturális intézetek hálózatba foglalásával, lehetővé teszi a közös infrastruktúra zavartalan fejlődését, valamint a kézművességgel kapcsolatos információáramlást. A projektpartnerek és támogatók interdiszciplináris jellege biztosítja a minőséget a kulturális tartalmak megőrzésében, revitalizálásában és fejlesztésében.

V projektu sodelujejo

OBČINA VERŽEJ je bila ustanovljena leta 1999. Samostojno opravlja lokalne zadeve javnega pomena, določene s statutom in zakoni, upravlja občinsko premoženje, omogoča pogoje za gospodarski razvoj občine, skrbi za lokalne javne službe, zagotavlja in pospešuje vzgojno-varstveno, vzgojno-izobraževalno in zdravstveno dejavnost, pospešuje raziskovalno, kulturno in društveno dejavnost ter razvoj športa in rekreacije ter skrbi za varstvo okolja. Občina Veržej podpira prizadevanja lokalnih akterjev na področju razvoja turizma in ohranjanja kulturne dediščine. Izkušnje občine pri podobnih projektih: Promocija in trženje tematskih poti v Prlekiji, Dokončanje kulturnega doma Veržej, Mlinarska pot – projektna dokumentacija za ureditev turistične infrastrukture v okolici Babičevega mlina, Rekonstrukcija povezovalne ceste Veržej – Banovci in izgradnja sprehajalno-kolesarske poti Banovci – Veržej.

CENTER REPUBLIKE SLOVENIJE ZA POKLICNO IZOBRAŽEVANJE

je javni zavod, ki ga je leta 1995 ustanovila vlada in soustanovile GZS in OZS. Center opravlja raziskovalno, razvojno in svetovalno delo: proučuje razvojne trende na trgu dela in pripravlja profile poklicev in kompetenčno zasnovane poklice, razvija metodologije in pripravlja sodobne modularno zasnovane izobraževalne programe nižjega in srednjega poklicnega ter srednjega in višjega strokovnega izobraževanja, skrbi za usposabljanje in izpopolnjevanje znanj učiteljev, strokovnih delavcev in mentorjev, zagotavlja strokovno podporo in svetovanja izvajalcem poklicnega in strokovnega izobraževanja, spodbuja in koordinira različne razvojne in inovacijske projekte.

HEGYPÁSZTOR KÖR so ustanovili lokalni mladi prebivalci v kraju Oszkó (Županija Vas). Ta nevladna organizacija je bila registrirana kot prva NVO v regiji, ki je ohranila svojo inovativnost do današnjega časa. Področje dejavnosti društva je zelo široko: razvoj podeželja, varovanje vrednot, razvoj turizma, vinarstvo, delo z mladimi, storitve telehiše, podpora lokalnim produktom. Osnovni elementi društva so skupnost in programi skupnosti. Hegypásztor Kör je prav tako eden od 13 ustanoviteljev grozda panonskih lokalnih proizvodov (Pannon Helyi Termék

VODILNI PARTNER
Občina Veržej

P1
Center RS
za poklicno
izobraževanje

P2
Hegypásztor Kör

Klaszter), ki od leta 2005 deluje v Zahodni Panonski regiji. Grozd deluje na področju zbiranja, učinkovite proizvodnje, enotne podobe in trženja kmetijskih in rokodelskih proizvodov v regiji.

P3
JZ KP Goričko

JAVNI ZAVOD KRAJINSKI PARK GORIČKO upravlja z zavarovanim območjem narave na območju velikem 462 km² ter z območjem Nature 2000 na 96 % površine parka. Naloge zavoda so ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti, ter vzpodbujanje trajnostnega razvoja, vzdrževanje naravnih vrednot in ozaveščanje prebivalcev in obiskovalcev parka preko doživljajskega vodenja. Izkušnje s podobnimi vsebinami imajo v več mednarodnih projektih, med drugim tudi v tistem, ki je omogočil ustanovitev KP Goričko v letu 2003 (Joint Nature Park Development), kjer so izvedli prvi natečaj za rokodelske izdelke in odkupili 6 rokodelskih delavnic, ki so postavljene v pritličnih prostorih gradu z namenom ohraniti domačo obrt in vzpodbujati mlade k posnemanju tehnik naših prednikov. V projektu Goričko Živi z naravo (Phare SLO-AT) so razpisali natečaj za rokodelske izdelke iz Narave za naravo.

P4
Rimokatoliška
fundacija Martineum

RIMOKATOLIŠKA FUNDACIJA MARTINEUM je bila ustanovljena leta 1990. Deluje na področju izobraževanja (odraslih), razvoja veščin in znanja ter kulturnih dejavnosti. Njen najpomembnejši socialni vidik je podpora pri ustanavljanju in delovanju društvenih organizacij in ohranjanju dialoga med družbenimi skupinami z različnim verskim, kulturnim in ideološkim ozadjem. V zadnjih letih je Rimokatoliška fundacija Martineum vzpostavila stik z več kot 700 nevladnimi organizacijami v Županiji Vas. Pomembne izkušnje ima tudi na področju razvojnih problemov nevladnega sektorja. Med leti 1999 in 2003 je upravljala z Centrom za neprofitne storitve v Županiji Vas, med 2002 in 2003 pa s Civilno hišo v Županiji Zala. Obe organizaciji sta bili ustanovljeni z namenom pomoči nevladnim organizacijam.

P5
Pokrajinski muzej
Murska Sobota

POKRAJINSKI MUZEJ MURSKA SOBOTA je osrednja regionalna ustanova, ki s pooblastilom Ministrstva za kulturo Republike Slovenije in njegovim financiranjem izvaja javna službo varovanja premične kulturne dediščine na območju 27 občin Pomurja. Njegovo delo je kompleksna muzejska dejavnost, ki obsega evidentiranje, zbiranje, raziskovanje, dokumentiranje, hranjenje, varovanje, izobraževanje in različne oblike predstavljanja materialne in duhovne kulturne dediščine, ki so jo od prve naselitve do danes ustvarili prebivalci te pokrajine.

RAZVOJNA ZADRUGA POMELAJ je bila ustanovljena v letu 2003 z namenom odkrivanja in razvoja podjetniških priložnosti na podeželju, vzpostavitvi kvalitetnega izobraževalnega sistema za usposabljanje podeželskega prebivalstva za opravljanje različnih dejavnosti na podeželju, pomoč podeželskemu prebivalstvu pri zagotavljanju finančnih sredstev in registracijah dejavnosti ter pomoč pri trženju izdelkov in produktov podeželja. Delovanje razvojne zadruga je namenjeno ciljni skupini težje zaposljivih brezposelnih na podeželju, podzaposlenim in tudi že registriranim kooperantom. Področja delovanja razvojne zadruga: raziskave in analize podjetniških priložnosti v okolju, razvijanje in uvajanje novih programov, razvoj novih izdelkov in produktov podeželja, motivacijsko informacijske aktivnosti, usposabljanja brezposelnih in podzaposlenih za opravljanje različnih dejavnosti na podeželju (rokodelstvo, kulinarika), svetovanje in pomoč pri registraciji dejavnosti, trženjska podpora (odkup, dodelava in distribucija izdelkov), kooperantska mreža, promocijske aktivnosti.

P6
Pomelaj, zadruga
za razvoj podeželja,
z.o.o.

PRLEŠKA RAZVOJNA AGENCIJA deluje deseto leto. Ustanovljena je bila z namenom pospeševanja razvoja malega gospodarstva, turizma in podeželja na območju Prlekije. V tem kratkem obdobju delovanja je uresničila nekaj večjih razvojnih projektov, s katerimi se je uveljavila v širšem slovenskem prostoru. Dejavnost PRA pokriva štiri osnovna področja: hitrejši razvoj malega gospodarstva in turizma na območju Prlekije, razvoj podeželja, varstvo okolja in čezmejno sodelovanje. Dosedanje reference so najbolj bogate na področju pospeševanja razvoja malega gospodarstva in programov čezmejnega sodelovanja. V tem času je PRA dodobra utrdila mednarodne povezave z avstrijskimi, madžarskimi in hrvaškimi partnerji in se razvila v institucijo, ki prevzema tudi večje in zahtevnejše projekte, zlasti v okviru programov EU: Turistične cone Prlekije in Medžimurja, Ekoremediacije, Mlinarska pot, Biomura, Ohranjanje biodiverzitete reke Mure, Možnosti zaposlovanja v zavarovanih območjih, Izdelava regionalnega razvojnega programa za Pomurje, Tematske poti Prlekije, Monografija Ljutomera, Območni razvojni program za območje Prlekije, Jahalne poti.

P7
Prleška razvojna
agencija, giz

P8
Direkcija muzejev
Železne županije -
Savaria Múzeum

VAS MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA je združenje 17 muzejev in razstavnih prostorov v Železni županiji, kjer deluje na področju raziskovanja, ohranjanja in predstavitve snovne in nesnovne dediščine. V združenju je 106 zaposlenih. Ljudski muzej Železne županije v Szombathelyju je najbolj znan muzej ljudske umetnosti na prostem. Strokovno ga upravlja Savaria Múzeum.

P9
Društvo
za ljudsko umetnost
Županije Zala

ZALA MEGYEI NÉPMŰVÉSZETI EGYESÜLET je društvo za ljudsko umetnost, ki v Županiji Zala že 26 let deluje na področju ohranjanja in prenosa tradicionalnih duhovnih in tehničnih izkušenj ljudske umetnosti in rokodelstva preko ustvarjalnih rokodelskih delavnic, usposabljanja v veščinah ljudske umetnosti in organiziranja rokodelskih dogodkov. Število članov v združenju je trenutno 245. Zala Megyei Népművészeti Egyesület organizira usposabljanja tudi za rokodelce v številnih rokodelskih panogah: tkanje iz volne in lanu, pletarstvo, polaganje desk, lončarstvo, izdelovanje ljudskih noš, igrač in nakita, rezbarjenje, ovčereja. Ciljne skupine so, poleg ljudskih umetnikov v regiji, otroci in mladostniki, pedagogi in odrasli ter ranljive skupine. Društvo je član Pannon Local Product Cluster, v okviru katerega skrbi za razvoj sodobnih izdelkov ljudske umetnosti na podlagi tradicije.

P10
Zavod Marianum
Veržej - Center DUO

V okviru **ZAVODA MARIANUM VERŽEJ** od leta 2006 deluje organizacijska enota Center DUO – Center domače in umetnostne obrti, izobraževalni center za področje rokodelske dediščine vzhodne Slovenije, ki tovrstna znanja posreduje mlajšim generacijam (delavnice, raziskovalni tabori). Med njegovimi osrednjimi dejavnostmi so ohranjanje slovenske kulturne dediščine, pospeševanje razvoja DUO ter strokovno razvijanje novih oblik izobraževanja za poklice DUO. Je prvi tovrstni center v Sloveniji, ki ga že od samega začetka podpirajo stroka, lokalne skupnosti in drugi akterji regionalnega razvoja vzhodne Slovenije. Center DUO je pobudnik in ustanovitelj Združenja rokodelcev SV Slovenije in Regionalne ocenjevalne komisije za izdelke DUO. V partnerskem sodelovanju med Občino Veržej in Zavodom Marianum Veržej od marca 2008 v okviru Centra DUO deluje tudi turistično-informacijski del (razvoj kulturnega turizma, oblikovanje turistične ponudbe, organiziranje javnih prireditev in promocija).

A projekt résztvevői

VERŽEJ ÖNKORMÁNYZATA 1999-ben alakult. Fő tevékenységei a törvényekkel, és az alapszabállyal meghatározott, helyi közügyek normatív rendezése, a községi vagyon kezelése, az önkormányzat gazdasági fejlődési feltételeinek biztosítása, a helyi közüzemi szolgáltatások biztosítása, a nevelési-oktatási és egészségügyi tevékenység biztosítása és fejlesztése, támogatja a kutatási, kulturális valamint sport- és rekreációs egyesületi tevékenységet, és gondoskodik a környezetvédelemről. Veržej Önkormányzata támogatja a helyi szereplőket a turizmusfejlesztés, és a kulturális örökség megőrzése területén. Az önkormányzat hasonló projektekben szerzett tapasztalatai: Prlekijai témaösvények promóciója és értékesítése, A veržej kulturház befejezése, Malomút – a Babič malom körüli idegenforgalmi infrastruktúra létesítéséhez szükséges tervdokumentáció, a Veržej – Banovci összekötő út felújítása, és a Banovci – Veržej séta- és kerékpárösvény kiépítése.

SZLOVÉN KÖZTÁRSASÁG SZAKKÉPZÉSI KÖZPONTJA 1995-ben, a szlovén kormány a gazdasági- és a kézműves kamarával együtt alapította meg. A központ kutatási, fejlesztési és tanácsadási tevékenységet, tevékenységi körébe tartozik a munkaerő-piaci fejlesztési trendek tanulmányozása, a szakmai profilok és a kompetens szakmák koncepciójának kidolgozása, módszertanok és korszerű általános és szakmunkásképző, valamint szakközépiskolai és felsőfokú szakképzési oktatási modulok készítése, a pedagógusok, szakértők és mentorok továbbképzése, a különböző fejlesztési és innovációs projektek megvalósításának támogatása és koordinálása.

A HEGYPÁSZTOR KÖR 1985-ben helyi fiatalok alakították a Vas megyei Oszkó községben. A civil szervezetet a térség első társadalmi szervezeteként jegyezték be, mely innovativitását a mai napig megőrizte. Az egyesület tevékenysége széleskörű: vidékfejlesztés, értékvédelem, turizmusfejlesztés, szőlészet-borászat, ifjúsági munka, teleházszolgáltatások, helyi termékek felkarolása. A Pannon Helyi Termék Klasztert 2005-ben hozta létre 13, a Nyugat-Dunántúli Régióban működő szervezet. A Klaszter a régióban fellelhető és előállítható mezőgaz-

VEZETŐ PARTNER
Veržej Önkormányzata

P1
Szlovén Köztársaság
Szakképzési
Központja

P2
Hegypásztor Kör

dasági és kézműipari termékek összegyűjtését, hatékony előállítását, egységes arculatú megjelenítését, piacra jutásuk segítését tűzte ki célul. A Hegypásztor Kör, mint a Klaszter egyik alapítója, kapta a megbízást a menedzsment feladatok ellátására. Így egyesületünk koordinálja többek között a két nyertes pályázathoz kapcsolódó tevékenységeket.

P3
Goričko Natúrpark
Közintézet

A **GORIČKO NATÚRPARK KÖZINTÉZET** 462 km² területű védett térséget irányít, a park területének 96 % a NATURA 2000 övezetbe tartozik. Az intézet feladatai: a biotikai sokszínűség és a tájkép megőrzése, a fenntartható fejlődés ösztönzése, a természeti kincsek gondozása, valamint a parkban történő élményvezetés mellett, a látogatók és a lakosság szemléletformálása. Több nemzetközi projektben szerzett már hasonló tapasztalatokat, többek között abban, amely 2003-ban, lehetővé tette a Goričko Natúrpark (Joint Nature Park Development) megalapítását, ahol megszervezték az első kézműves foglalkozásokat, megvásárolták hat kézműves műhely berendezését, és ezeket azzal a céllal állították ki a vár földszinti helyiségeiben, hogy megőrizték a kézműves mesterségek hagyományát, másrészt pedig hogy a fiatalokat az őseink által alkalmazott technikák követésére ösztönözze. A Goričko a természettel él (Phare SLO-AT) projektben, pályázatot írtak ki a természetes alapanyagú kézműves termékekre.

P4
Martineum Római
Katolikus Alapítvány

Az 1990-ben létrejött **MARTINEUM RÓMAI KATOLIKUS ALAPÍTVÁNY** fő, közhasznú célkitűzése a nevelés, oktatás (felnőttoktatás), képességfejlesztés, ismeretterjesztés, kulturális tevékenység. Társadalmi szempontból, pedig legfőbb törekvése a közösségi szerveződések létrejöttének és működésének segítése, a különféle vallású, felekezeti, kultúrájú és világnézeti társadalmi csoportok közötti párbeszéd előmozdítása, ápolása. Az Alapítvány a nonprofit szervezeteknek nyújtott több éves szolgáltató tevékenysége révén az elmúlt években 700 vas megyei szervezettel került kapcsolatba. A körükben végzett szektorális fejlesztő munkához elemző kutató tevékenység társult. Így a szektor problémáiról, fejlődési, fejlesztési irányairól jelentős tapasztalatokkal rendelkezik. Szolgáltatásrendszere köré jelentős szervezeti kliensi, partneri kör szerveződött. Szombathely megyei jogú város felkérésére 1999 novembere és 2003 februárja között működtette az Alapítvány Vas Megyében a Nonprofit Szolgáltató Központot; 2002 január és 2003 júliusa között pedig a Zalai Civil Házat. Mindkét intézmény civil szervezeteke segítésére jött létre.

A **MURASZOMBATI TARTOMÁNYI MÚZEUM** (MSZTM) a Szlovén Köztársaság Művelődési Minisztériuma megbízásából, és annak támogatásával, központi intézményként végzi a tárgyi kulturális örökség védelmét a Muravidék 27 önkormányzata területén. Tevékenysége komplex múzeumi tevékenység, amely kiterjed, a térség lakosságának, a letelepedéstől napjainkig megalkotott anyagi és kulturális örökségének nyilvántartására, kutatására, dokumentálására, őrzésére, bemutatására és a különböző képzésekre.

P5
Muraszombati
Tartományi Múzeum

A **POMELAJ FEJLESZTÉSI SZÖVETKEZET** 2003-ban alakult, célja a vidéki vállalkozási lehetőségek feltárása és fejlesztése, a vidéki lakosság tevékenységeit segítő, minőség képzési rendszer létrehozása, a vidéki lakosság támogatása a pénzügyi források megszerzésében és a tevékenységek bejegyzésében, valamint a vidéki termékek és készítmények piaci értékesítésében. A fejlesztési szövetkezet tevékenysége elsősorban a nehezen foglalkoztathatóak, alulfoglalkoztatottak és a már regisztrált beszállítók vidéki célcsoportjának támogatása. A fejlesztési szövetkezet tevékenységi köre: helyi vállalkozási lehetőségek feltárása és elemzése, új programok kidolgozása és bevezetése, új vidéki termékek fejlesztése, motivációs és tájékoztató tevékenységek, a munkanélküliek és az alulfoglalkoztatottak felkészítése a különböző vidéki tevékenységek folytatásához (kézművesség, gasztronómia), tanácsadás és támogatás a vállalkozások bejegyzésénél, értékesítési támogatás (termékek felvásárlása, alakítása és forgalmazása), kooperációs hálózat, promóciós tevékenységek.

P6
Pomelaj Fejlesztési
Szövetkezet

PRLEŠKA RAZVOJNA AGENCIJA GIZ, - FEJLESZTÉSI ÜGYNÖKSÉG tíz éve működik, tevékenysége a gazdasági, idegenforgalmi és vidékfejlesztési feladatok támogatása Prlekija térségében. Az elmúlt alig tíz évben több, nagyobb fejlesztési projektet valósított meg, amelyekkel a szélesebb szlovén térségben is elismerést szerzett. A PRA tevékenysége négy alapterületet ölel fel: a kisvállalkozások és a turizmus fejlesztése Prlekijában, a vidékfejlesztés, a környezetvédelem és a határon átnyúló együttműködés. Eddig leginkább a kisvállalkozások fejlesztése és a határon átnyúló együttműködés programokban szerzett referenciákat. Ebben az időszakban a PRA alaposan megerősítette nemzetközi kapcsolatait az osztrák, a magyar és a horvát intézményekkel, és olyan intézménnyé nőtte ki magát, amely nagyobb és igényesebb projektek

P7
PRA - Fejlesztési
Ügynökség

megvalósítására is alkalmas. Különösen vonatkozik ez az EU programok keretén belüli együttműködésre: A Prlekija és a Muraköz idegenforgalmi övezetei, Ökoremediációk, Molnárút, BIOMURA, A Mura folyó biodiverzitásának megőrzése, Munkahelyteremtés a védett területen, A Muravidék regionális fejlesztési tervének elkészítése, Témaösvények Prlekijában, Ljutomer monográfiája, Prlekija területi fejlesztési terve, Lovaglóösvények.

P8
Vas Megyei
Múzeumok
Igazgatósága -
Savaria Múzeum

A **VAS MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA** a megye legnagyobb múzeumi intézménye, szervezetéhez 17 múzeum és kiállítóhely tartozik, amely közintézményként gondoskodik Vas megye területén az anyagi és szellemi kulturális örökség feltárásáról, megőrzéséről és bemutatásáról. Működési területe Vas megye közigazgatás területe. Alkalmazottainak száma 106 fő (= 101 fő teljes munkaidőben). A megyei múzeumi szervezethez tartozik a szombathelyi Vasi Múzeumfaló, amely Vas megye népi kulturális és szellemi örökségének legkiemelkedőbb szabadtéri néprajzi kiállítóhelye. Szakmai irányítását a Savaria Múzeum végzi.

P9
Zala Megyei
Népművészeti
Egyesület

A 26 éves **ZALA MEGYEI NÉPMŰVÉSZETI EGYESÜLET** a tárgyaló népművészet és a kézművesség hagyományait, szellemi értékeit és technikai tapasztalatait őrzi és adja át alkotóközösségek és kézműves műhelyek működtetésével, a népművészeti szakág ismereteinek tanításával, népművészeti rendezvények szervezésével. Az egyesület jelenlegi tagsága jelenleg 245 fő. Huszonhat éve folyamatosan szervezünk kézművesek számára évközi és nyári szakmai képzéseket. A népművészet valamennyi szakágában oktattunk és oktatunk: gyapjú- és vászonszövés, kosárfonás, nemezelés, fazekas központok anyagának tanítása, vi-seletkészítés, népi játék és népi ékszerkészítés, fafaragó technikák, kéregedények, pásztorművészeti hagyományok. Célcsoportjaink a régió népművészei mellett: a gyermek és ifjúsági korosztály, pedagógusok és felnőttek, szociálisan hátrányos helyzetű emberek. A Pannon Helyi Termék Klaszter tagjaként folyamatosan foglalkozunk a hagyományból táplálkozó korszerű népi termékfejlesztéssel.

A **VERŽEJI MARIANUM INTÉZET** keretén belül, 2006 óta működik, a kelet-szlovéniai kézműves és népi hagyományokat ápoló DUO központ, amely a tudást a fiatalok nemzedéknek közvetíti (foglalkozások, kutatótáborok). Fő tevékenységei közé tartozik a szlovén kulturális örökség megőrzése, a kézművesség fejlesztése, valamint a kézműves szakmák fejlődését segítő új képzési formák alkalmazása. Az első ilyen jellegű központ Szlovéniában, és működését, kezdettől fogva, támogatja a szakma, a helyi közösségek és a kelet-szlovéniai regionális fejlesztés más szereplői is. A DUO központ kezdeményezte az északkelet szlovéniai kézműves-szövetség, valamint a kézműves termékek minősítésével foglalkozó regionális minősítő bizottság megalapítását. Veržej önkormányzata és a Marianum Intézet közötti partnerség eredményeként, 2008 márciusától, a DUO központban turisztikai-információs osztály működik (a kulturális turizmus fejlesztése, az idegenforgalmi kínálat alakítása, rendezvényszervezés és promóció).

P10
Marianum Intézet
Veržej – Center DUO

Od rokodelca do rokodelca

V oktobru je v okviru projekta potekal 1. raziskovalno-etnološki tabor. Nosilec, Center DUO, je skrbel, da je cel teden potekalo vse, tako kot je bilo treba – pripravil in koordiniral teren, skrbel za udeležence tabora, da so se v Veržeju dobro počutili, predvsem pa skupaj z murskosoboškim Pokrajinskim muzejem, ki je pripravil strokovna izhodišča za tabor, z mentorstvom bdel nad učinkovitim delom študentov. Tabora se je udeležilo 9 študentk, različnih smeri študija in iz različnih krajev Slovenije. Skupaj smo odkrivali kakšne posebne prleške izraze, predvsem pa odkrivali rokodelce Prlekije, ki še na kakršen koli način ustvarjajo, delajo z rokami ali vsaj še imajo znanje o nekdaj veliko bolj cenjeni panogi – rokodelstvu.

Ivan Kuhar, Center DUO

Kézművestől kézművesig

A projekt keretén belül, októberben szerveztük meg az I. néprajzi kutatótábort. A projektvezető, a Center DUO, gondoskodott arról, hogy egész héten, minden a tervek szerint történjék, előkészítette és koordinálta a terepet, gondoskodott a tábor résztvevőinek ellátásáról, hogy jól érezzék magukat Veržejben, mindennek előtt pedig, a szakmai alapokat biztosító Muraszombati Tartományi Múzeummal együttműködve, mentorként felügyelte a táborban részt vevő egyetemisták munkáját. A tábornak kilenc egyetemista résztvevője volt, akik különböző karokról és Szlovénia más-más vidékéről érkeztek. Közösen fedezték fel a prlekijai nyelvjárás sajátosságait, mindennek előtt pedig azokat a kézműveseket, akik még dolgoznak, két kezükkel alkotnak, és tudással rendelkeznek a néha sokkal nagyobb becsületnek örvendő tevékenységről – a kézművességről.

Ivan Kuhar, Center DUO

Rokodelska akademija – dediščina za poklice prihodnosti

mednarodna
konferenca s
strokovno ekskurzijo,
20. 11. 2009

NOSILEC DOGODKA
Občina Veržej

LOKACIJA
Zavod Marianum
Veržej / Pomurje

Osnovno izhodišče konference je bilo, da sta celostni razvoj in strokovna nadgradnja rokodelskih poklicev pomemben vidik trajnostnega ohranjanja in revitalizacije dediščine v vseh njenih pojavnih oblikah. Na konferenci smo, skupaj s priznanim strokovnjaki, poskušali odgovoriti na vprašanja o priložnostih in ovirah formalnega in neformalnega izobraževanja za rokodelske poklice, o usposabljanju rokodelcev v podjetniških, marketinških in konservatorskih veščinah ter o spodbudah programov EU za ohranjanje in razvoj rokodelske dediščine na podeželju. Dogodka se je udeležilo več kot 70 slovenskih in madžarskih predstavnikov stroke, izobraževalnih in kulturnih institucij, podjetnikov, rokodelcev in turističnih delavcev.

prof. dr. Janez Bogataj
etnolog

KAKŠNO IZOBRAŽEVANJE POTREBUJEJO ROKODELSKE DEJAVNOSTI?

Izobraževanje za posamezne rokodelske dejavnosti je v Sloveniji (in še kje drugje v Evropi) eno najbolj problematičnih vprašanj sodobnega in bodočega obstoja ter razvoja tega pomembnega področja gospodarskih prizadevanj, ustvarjalnosti in sooblikovalca evropskih regionalnih kultur. Z njim niso povezane le tehnologije in načini proizvodnje, ampak v prvi vrsti ustvarjanje pravih, tudi ekonomskih motivov za mlade ljudi, ki bi v prihodnje lahko videli tudi veliko večje možnosti za svojo eksistenco v pestri paleti najrazličnejših rokodelskih dejavnosti. Prav pestrost palete teh dejavnosti je tudi ena od ovir za načrtovanje učinkovitih oz. »univerzalnih« izobraževalnih programov, kar je današnja evropska težnja tudi na drugih izobraževalnih področjih. Zato je potrebno premišljeno usmerjati razvoj izobraževanja v smeri ohranjanja tudi izobraževalne palete, na pa strnjevati posamezna področja in ustvarjati nekakšne rokodelske univerzalne (!) Prav to bo zagotavljalo posameznim rokodelskim dejavnostim specifičen značaj, rokodelstvu v celoti pa žlahtno, človeku in naravi prijazno, trajnostno alternativo za oblikovanje bodočih kakovosti bivanja.

Katalin Beszprémy
vodja Oddelka za
ljudsko umetnost,
Madžarska hiša za
dediščino

POLOŽAJ IZOBRAŽEVANJA ZA ROKODELSKE DEJAVNOSTI NA MADŽARSKEM

V stroki se pogosto sklicujemo na madžarski model ohranjanja tradicij ljudske umetnosti, saj se model naslanja na etnografske raziskave in zbiranje gradiv oziroma verodostojno adaptacijo ugotovitev. V pogledu predmetne kulture to pomeni, da ob ohranitvi skladja oblike-okras-funkcija izdelamo predmete, ki ob uporabi tradicionalnih prvin postanejo organski del sodobne okoljske in bivanjske kulture oziroma kulture oblačenja. Da pa bi lahko poznavalsko posegli v svojo predmetno dediščino, moramo še prej spoznati zakonitosti, tehnologijo in motive te dediščine ter na temelju teh spoznanj izdelati lepe nove predmete. Predaja večšin rokodelske umetnosti novim generacijam na Madžarskem se že desetletja, v različnih oblikah, izvaja znotraj in zunaj šolskega sistema. Hkrati pa je veliko težav s financiranjem in pre-

stižem usposabljanja, kar povzroča nemalo težav ustanovam in civilnim organizacijam, ki za svoje poslanstvo štejejo poučevanje tradicionalnih rokodelskih poklicev.

ROKODELSTVO IN MINISTRSTVO ZA KULTURO

Zakaj Ministrstvo za kulturo sodeluje in mora sodelovati na današnjem posvetu? Ministrstvo za kulturo je, skupaj z vami, soustvarjalec okvira, pogosto skritega skeleta, ki je nujen za celostno obravnavo problemov rokodelstva, ali, kakor so se pred nekaj dnevi izrazili kolegi etnologi na dvodnevem posvetu na Ptuj: živeti dediščino in ne živeti z ali ob dediščini. Ministrstvo s svojim usmerjanjem zakonodaje in spodbud gradi zlasti okvir stavbne dediščine. Ustvarja ali spodbuja možnosti za ustvarjanje, pomaga ohranjati tradicije, kaže zglede vseh minulih tisočletij. Lahko pomaga pri ohranjanju tradicionalnih znanj, pri osveščanju, katera znanja so potrebna za ohranjanje dediščine. Nepremična dediščina je poglavje, ki ga pogosto kritiziramo; pozabljamo pa, da je pogosto najbolj uspešen del dolgoročne zgodbe. V Sloveniji imamo številne gradove, cerkve, krajino, prenovljeno etnološko dediščino, ki jih ne znamo izkoristiti za potrebe rokodelstva, za potrebe turizma, kakor se glase parole. Na ministrstvu menimo, da je živa in oživiljena dediščina namenjena najprej nam vsem, našemu bivanju, da imamo boljše, bolj kakovostno življenje. Če bi ugotovitve strnili v en sam stavek: pri nas so potrebna in iskana vsa tradicionalna znanja, vse tradicionalne obrti, kjer so nujna rokodelska znanja za obdelovanje lesa, kamna, kovin, keramike, stekla, betona in sodobnih materialov.

POKLICNO IZOBRAŽEVANJE NA MADŽARSKEM – NACIONALNE POKLICNE KVALIFIKACIJE

Zakon o poklicnem izobraževanju LXXVI iz leta 1993 zagotavlja poklicnim šolam možnost, da svoje učne načrte prilagodijo tržnim razmeram. Na temelju tega zakona se v usposabljanje vključujejo tudi majhni podjetniki. Veljavne Nacionalne poklicne kvalifikacije – NPK (422 poklicev) vsebujejo strokovne poklice srednje stopnje, ki jih priznava madžarska država. Strokovne in izpitne pogoje, ki temeljijo na modulih, oblike in trajanje usposabljanj urejajo strokovna ministrstva, saj zahteve glede strokovnosti in izpitnih pogojev postavljajo pristojna ministrstva z uredbo. Osrednji programi za šolsko poklicno usposabljanje se objavijo v Uradnem listu in pomenijo učinkovito pomoč pri sestavljanju učnih načrtov. Strokovno usposabljanje ljudskih rokodelcev – zajeto v NPK (2 leti, 2000 ur): pletenje košar, pletenje čipke, izdelovalec lesenih igrar, obdelovalec lesa, lončar, izdelovalec predmetov iz rogoza, slame in koruznega ličja, strojno in ročno vezenje, pletenje košar in pohištva, tkanje preprog, tkalec/tkalka, izdelovalec izdelkov iz filca, izdelovalec usnjenih izdelkov, učitelj ljudskih iger in ljudskih obrti (z oznako dejavnosti).

RAZVOJ PROGRAMOV IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA ZA PODROČJE DOMAČE IN UMETNOSTNE OBRTI

Poklicno izobraževanje in usposabljanje se v Sloveniji vodi in izvaja v okviru socialnega partnerstva med državo, delodajalci in delojemalci. Medsebojni dialog stalno spodbuja razvoj v smeri zagotavljanja temeljnih ciljev, kot sta strokovna

mag. Gojko Zupan
sekretar v Direktoratu
za kulturno dediščino,
Ministrstvo za kulturo

Anikó Menyhért
vodja Oddelka za
raziskovanje in
razvoj, Nacionalni
inštitut za poklicno
izobraževanje in
izobraževanje odraslih

Darko Mali
vodja središča za
raziskave in razvojne
strategije, Center
RS za poklicno
izobraževanje

usposobljenost in zaposljivost absolventov. Tudi projekt Rokodelske akademije je prostor, ki omogoča dialog različnih akterjev s ciljem razvoja ustrezne ponudbe in kakovostnega izvajanja programov izobraževanja in usposabljanja. Projekt je posebej dragocen zaradi ambicije vzpostaviti ustrezno okolje, kjer se tradicionalno znanje in izkušnje obogatijo s tistimi vidiki, ki mu omogočajo življenje danes in v prihodnosti. Center za poklicno izobraževanje se v projekt vključuje s ciljem razviti tiste podpirne mehanizme, ki bodo omogočali prenos znanja in izkušenj širšemu krogu ljudi in s tem prispevati k razvoju celotne lokalne skupnosti. Skupaj s partnerji bomo pripravili ustrezne podlage (poklicne standarde, kataloge znanja, programe), ki bodo podlaga za razvoj različnih oblik izobraževanja in usposabljanja. Programi bodo temeljili predvsem na vsestranski vlogi mojstrov kot osrednjih akterjev prenašanja tradicionalnega znanja. Programi bodo izhajali iz osrednje vloge učečega, njegovih pričakovanj in potreb. Uresničevali bodo tudi idejo vseživljenjskega učenja, saj bodo zajeli tako začetno kot nadaljevalno stopnjo poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Predvsem pa morajo omogočati pridobivanje ustrezne usposobljenosti in razvoj kariere vsakemu posamezniku in ga pri tem ustrezno podpirati. Naš skupni cilj bo v programe izobraževanja in usposabljanja vključili tiste nove izkušnje, ki jih je prinesel razvoj tega področja v zadnjih letih, med njimi tudi nova spoznanja, do katerih bomo prišli v skupaj v projektu. Upajmo, da bo tisti delček v celotni sliki, ki bo omogočal kontinuiran razvoj področja domačih in umetnostnih obrti v Sloveniji.

dr. Tadeja Primožič

Sektor za razvoj
podeželja in strukturno
politiko, Ministrstvo za
kmetijstvo, gozdarstvo
in prehrano RS

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA RS ZA OBDOBJE 2007–2013 IN MOŽNOST ČRPANJA SREDSTEV ZA ROKODELSTVO

Razvoj podeželja v Sloveniji poteka v skladu s Programom razvoja podeželja RS za obdobje 2007–2013. Rokodelske dejavnosti so predmet podpore ukrepov 3. osi, še posebej ukrepa »323 Ohranjanje in izboljševanje dediščine podeželja«, ter ukrepov 4. osi LEADER. Njihovi glavni cilji so diverzifikacija podeželskega gospodarstva, izboljšanje kakovosti življenja na podeželju ter aktivno vključevanje lokalnega prebivalstva v razvojne procese. Predmet podpore ukrepa »323 Ohranjanje in izboljševanje dediščine podeželja« so nepremična dediščina (nepremični spomenik, spomeniško območje, nepremična dediščina, kulturna krajina, naselbinska dediščina), muzeji na prostem, ekomuzeji, prostori za postavitve stalnih razstav etnološke dediščine ter ureditev in izgradnja tematskih poti, ki povezujejo naravne in kulturne znamenitosti določenega območja. Rokodelstva oziroma z njimi povezane vsebine so lahko vsebine vseh sklopov podpor, še posebej pa ima rokodelsko izobraževanje lahko pomembno vlogo v muzejih na prostem, ekomuzejih in tematskih poteh. Rokodelske dejavnosti in izobraževanje za te dejavnosti so tudi vsebine ukrepa »311 Diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti« in ukrepa »312 Podpora ustanavljanju in razvoju mikro podjetij«. Prav tako so rokodelstva in različne z njimi povezane dejavnosti, med drugim tudi prenos znanj, sestavine podpor ukrepov 4. osi LEADER (npr. raziskave, evidentiranje zbirk rokodelcev, izvedba delavnic/tečajev, oblikovanje turistične ponudbe, medregijsko in čezmejno sodelovanje ipd.).

Kézműves Akadémia – örökség a jövő hivatásaihoz

A konferencia abból indult ki, hogy az örökség minden megjelenési formája fenntartható megőrzésének és újjáélesztésének fontos feltétele a kézműves szakmák átfogó fejlesztése és szakmai továbbfejlesztése. A konferencián, neves szakértőkkel együttműködve kerestük a választ a kézműves szakmák iskolai és iskolán kívüli képzésének esélyeivel és akadályaiival, a kézművesek vállalkozási, marketing és konzervátori képességeinek erősítésével, valamint az EU programoknak a vidéki kézműves örökség megőrzésére és fejlesztésére irányuló támogatásaival kapcsolatos kérdésekre. A rendezvényen a szakma több mint hetven szlovéniai és magyarországi képviselője, az oktatási és kulturális intézmények képviselői, vállalkozók, kézművesek és idegenforgalmi dolgozók vettek részt.

MILYEN KÉPZÉSEKRE VAN SZÜKSÉGE A KÉZMŰVES TEVÉKENYSÉGEKNEK?

Szlovéniában (és bizonyára Európa más vidékein is) a kézműves tevékenységekhez szükséges képzés a jelenlegi helyzet és a jövőbeni fennmaradás kapcsán felmerülő egyik legégetőbb kérdés, amely lényegesen befolyásolja az európai regionális kultúrákat gazdagító gazdasági törekvéseket és az alkotótevékenységet. Ebből a szempontból nem csak a különböző termelési technológiák és módszerek számítására, hanem olyan, megfelelő, többek között gazdasági ösztönzők azon fiatalok számára, a jövőben a kézműves tevékenységek széles választékában találják meg az egzisztenciális lehetőségeiket. És noha napjainkban, a különböző képzési területeken is hasonlóak a törekvések, éppen a tevékenységeknek ez a széles választéka a hatékony, illetve „egyetemes” képzési programok tervezésének az egyik alapvető akadálya. Éppen ezért fontos a megfontolt képzésfejlesztés, beleértve a paletta megőrzését is, vagyis nem fogadható el az egyes területek összevonása és egyfajta mindentudó (!) kézműves képzés. Az egyes kézműves tevékenységeknek éppen ez biztosítja a sajátos jelleget, egészében a kézművességnek pedig a nemes, az ember- és természetbarát, valamint fenntartható alternatívát a jövőbeni minőségi létehez.

KÉZMŰVES OKTATÁS HELYZETE MAGYARORSZÁGON

Szakmai területen gyakran hivatkozunk a népművészet, a hagyományok továbbéltetésének magyar modelljére, mely valóban jól átgondolt, a néprajzi kutatások, gyűjtések felhasználásával, azok hiteles adaptációjára épülő modell. A tárgyi kultúrát tekintve ez azt jelenti, hogy megőrizve forma-díszítmény-funkció összhangját, olyan tárgyakat készítsünk, mely a hagyományos elemek használata mellett a mai környezet- lakás és öltözködés kultúra szerves részévé tudnak válni. Ahhoz, hogy értően tudjunk tárgyi hagyatékunkhoz nyúlni, előbb meg kell tanulni annak törvényszerűségeit, technológiáját, motívumvilágát, hogy ennek birtokában tudjunk

nemzetközi
konferencia szakmai
tanulmányúttal,
2009. 11. 20.

SZERVEZŐ
Veržej
Önkormányzata

HELYSZÍN
Zavod Marianum
Veržej / Muravidék

dr. Janez Bogataj
néprajzprofesszor

Katalin Beszprémy
Hagyományok Háza,
a Népművészeti
Módszertani
Műhelyének vezetője

új szép tárgyakat létrehozni. A népi kézművesség generációról-generációra való továbbadása Magyarországon évtizedek óta iskolarendszeren belül, és azon kívül is több formában működik. Ugyanakkor sajnos a képzés finanszírozási háttere, presztízse sok gonddal küzd, ami miatt azoknak az intézményeknek, civil szervezeteknek, melyek küldetésüknek tekintik a hagyományos népi kézművesség oktatását, sajnos sok nehézséggel kell megküzdeniük

mag. Gójkó Zupán
titkár, Kulturális
Minisztérium,
Kulturális Örökség
Igazgatósága

A KÉZMŰVESSÉG ÉS A MŰVELŐDÉSI MINISZTERIUM

Miért van jelen, illetve miért kell jelen lennie a Művelődési Minisztériumnak a mai tanácskozáson? Önökkel együtt, a művelődési minisztérium alakítja azt a keretet, gyakran rejtett vázat, amely óhatatlanul szükséges a kézművesség problémáinak átfogó kezeléséhez, és amint azt néhány nappal ezelőtt, a néprajzos kollégák mondták a kétnapos ptuji tanácskozáson: nem az örökséggel, illetve mellette, hanem az örökségben kell élni. A minisztérium a jogi szabályozás irányításával, illetve a támogatásokkal, elsősorban az épített örökség kereteit alakítja. Megteremti és ösztönzi az alkotói lehetőségeket, segít a hagyományok ápolásában, az elmúlt évezredek példáit teszi közzemlére. Segítséget nyújthat a hagyományos tudások megőrzésében, és annak tudatosításában, milyen tudásra van szükség az örökség megőrzésénél. Az ingatlan örökség egy olyan fejezet, amit gyakran kritizálunk; közben megfeledkezünk arról, hogy a legtöbb esetben, a hosszú távú történet legsikeresebb részéről van szó. Szlovéniában számos vár, templom, táj, felújított néprajzi örökség van, amit a nagy szavak ellenére, nem tudunk kellőképpen hasznosítani a kézművesség és az idegenforgalom céljaira. A minisztériumban azon a véleményen vagyunk, hogy az élő és felelevenített örökség elsősorban mindnyájunké, a jobb, minőségi életünket kell hogy szolgálja. Összegezve: nálunk minden olyan hagyományos tudás és minden olyan hagyományos mesterség szükséges és keresett, ahol szükség van a fa-, a kő-, a fém-, a kerámia-, az üveg-, a beton és a modern anyagok megmunkálásával kapcsolatos, kézműves tudásra és képességekre.

Anikó Menyhért
Nemzeti Szakképzési
és Felnőttképzési
Intézet, a
Kutatásszervezési
és fejlesztési osztály
vezetője

A MAGYAR SZAKKÉPZÉS – ORSZÁGOS KÉPZÉSI JEGYZÉK

Az 1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről lehetőséget biztosít a szakképzést nyújtó iskolák számára, hogy pedagógiai programjukat a változó piaci viszonyokhoz igazítsák. A törvény a kisvállalkozókat is bekapcsolja a szakképzésbe. A hatályos Országos Képzési Jegyzék (422 szakképesítés) tartalmazza a magyar állam által elismert középfokú szakképesítéseket. A modulrendszerűen felépített szakmai és vizsgakövetelmények, a képzési formák, a képzés ideje a szaktárcák által szabályozottak, mert a szakmai és vizsgakövetelményeket a szakképesítésekért felelős minisztériumok rendeletben adják ki. Az iskolai rendszerű szakképesítésekhez központi programok a Magyar Közlönyben jelennek meg, amelyek a helyi tanterv készítéséhez nyújtanak hatékony segítséget. Népi kézműves – OKJ-ben szereplő szakképesítés (2 év, 2000 óra): kosárfonó, csipkekészítő, fajták készítő, faműves, fazekas, gyékény-, szalma- és csuhétárgy készítő, kézi és gépi hímző, kosárfonó és fonottbútor-készítő, szőnyegszövő, takács, nemezkészítő, népi bőrműves, népi játék és kismesterségek oktatója (a tevékenységi kör megjelölésével).

A HÁZI- ÉS KÉZMŰIPAR TERÜLETÉN ALKALMAZOTT OKTATÁSI ÉS KÉPZÉSI PROGRAMOK FEJLESZTÉSE

Szlovéniában, a szakmai oktatás és képzés az állam, a munkaadók és a munkavállalók közötti szociális partnerség keretén belül valósul meg. Az egymásközi párbeszéd folyamatosan ösztönzi a kitűzött célok – nevezetesen a szakképzettség és a végzősök foglalkoztatathatósága – megvalósítását. A Kézműves Akadémia is egy olyan közeg, amely lehetővé teszi a különböző szereplők közötti párbeszédet, amelynek célja a megfelelő kínálat fejlesztése, illetve a minőségi oktatási és képzési programok megvalósítása. A projekt különleges értéke abban rejlik, hogy célul tűzte ki egy olyan környezet létrehozását, ahol a hagyományos tudás és tapasztalatok továbbfejlesztése biztosítja a fennmaradást. A szakképzési központ feladata a projekt keretén belül olyan támogatási mechanizmusok létrehozása, amelyek lehetővé teszik, hogy a tudás és a tapasztalatok minél szélesebb körbe eljussanak, és így módon segítsék a helyi közösségek egészének fejlődését. A partnerekkel együttműködve elkészítjük a különböző oktatási és képzési formák fejlesztési alapját képező, megfelelő alapokat (szakmai standardok, tudáskatalógusok, programok). A programok mindenek előtt a mesterek, mint a hagyományos tudások átadói sokoldalú szerepére épülnek. Ugyanakkor, a programok a tanulókat, illetve elvárásaikat és igényeiket helyezik központi szerepbe. Úgyszintén megvalósítják az élethosszig tartó tanulás elvét is, hiszen a szakmai oktatást és képzést alapfokon és haladó fokon alapozzák meg. Mindenek előtt pedig mindenki számára lehetővé kell tenniük a megfelelő képzettség megszerzését, illetve megfelelő módon, támogatniuk kell a sikeres szakmai pályafutását. Célunk az oktatási és képzési programokba bevonni az utóbbi években, az érintett tevékenységben történt fejlődés tapasztalatait, köztük azokat is, amelyekhez a projekt megvalósítása során jutunk el. Reményeink szerint ezzel teljessé válik a kép, és Szlovéniában, megvalósulhat a házi- és kézműipar folyamatos fejlődése.

A SZLOVÉN KÖZTÁRSASÁG VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAMJA 2007-2013 ÉS LEHETSÉGES FORRÁSOK A KÉZMŰVESSÉGTÁMOGATÁSÁRA

Szlovéniában a vidékfejlesztés a 2007-2013-as időszakra vonatkozó országos vidékfejlesztési program értelmében történik. A kézműves tevékenységek a 3. tengely intézkedései támogatásának, elsősorban a 323 – a vidéki örökség ápolása és fejlesztése intézkedés, illetve a LEADER 4. tengelyének intézkedései tárgyát képezik. A fő célkitűzés a vidéki gazdaság diverzifikálása, a vidéki élet minőségének javítása, valamint a vidéki lakosságnak a fejlesztési folyamatokba való aktív bevonása. A 323 – a vidéki örökség ápolása és fejlesztése intézkedés tárgyát az ingatlan örökség (műemlékek, műemlékvédelmi területek, ingatlan örökség, kultúrtáj, településörökség), a szabadtéri múzeumok, az ökomúzeumok, a néprajzi örökséget bemutató állandó kiállítási helyszínek, egy adott térség természeti és kulturális örökségét összekötő témaösvények rendezése és létesítése képezik. A kézművesség, illetve az ezzel kapcsolatos tartalmak minden támogatási csomagban megtalálhatók, különösen fontos szerepet kaphat a kézműves képzés a szabadtéri múzeumok, az ökomúzeumok és a témaösvények esetében. A kézműves tevékenységek és kapcsolódó képzések úgyszintén szerepelnek a 311 Diverzifikálás a nem

Darko Mali
a Szlovén Köztársaság
Szakképzési
Központja Kutatási és
Fejlesztési Stratégiai
Központjának
vezetője

dr. Tadeja Primožič
a Szlovén Köztársaság
Mezőgazdasági-,
Erdészeti- és
Élelmezésügyi
Minisztériuma,
Vidékfejlesztési és
Strukturális Politikai
Osztálya

ROKODELSKA AKADEMIJA
KÉZSMŰVES AKADEMIJA

mezőgazdasági tevékenységekben, valamint a 312 Kisvállalatok alapításának és fejlesztésének támogatása intézkedések keretén belül is. Továbbá, a kézműves tevékenységek és hozzájuk kapcsolódó egyéb tevékenységek, többek között a tudásátadás, részét képezik a LEADER program 4. tengelye intézkedéseinek (pl. kutatások, kézműves gyűjtemények jegyzékbe vétele, műhelyek/tanfolyamok szervezése, idegenforgalmi kínálat alakítása, régiók közötti- és határon átnyúló együttműködés, stb.)

Ljubomir Zečević, Vaneča, Slovenija / Szlovénia

